

Dreptul Uniunii Europene

Decembrie 2011

Jurisprudență

1

Decembrie 2011

Jurisprudență

Dreptul Uniunii Europene

Curtea de Justiție a Uniunii Europene („Curtea”) s-a pronunțat pe 1 decembrie 2011 în cauza C-145/10 (*Painer*) asupra întrebărilor preliminare adresate de către o instanță din Austria referitoare la (i) normele de competență aplicabile în situația judecării împreună a mai multor cauze și (ii) protecția fotografiilor de portret sub legislația dreptului de autor.

Doamna Painer este fotograf profesionist independent și fotografiază, printre altele, copii din grădinițe și din creșe. În cadrul activității sale, a realizat mai multe fotografii ale Nataschei K., proces în care a conceput fundalul, a stabilit poziția și expresia feței, a manevrat aparatul foto și a dezvoltat fotografiile, identificând totodată fotografiile cu numele său. Doamna Painer a vândut fotografiile realizate, însă nu a acordat terților drepturi asupra respectivelor fotografii și nici nu și-a dat acordul în ceea ce privește publicarea acestor imagini. Prețul cerut pentru fotografii a cuprins numai plata costurilor de realizare. În anul 1998, după ce Natascha K., pe atunci în vârstă de 10 ani, a fost răpită, poliția austriacă a lansat un apel la sprijin pentru efectuarea cercetărilor, în cadrul căruia au fost utilizate fotografiile realizate de doamna Painer. După evadarea fetei în anul 2006 și înainte de prima sa apariție publică, cinci edituri de presă – dintre care patru germane și una austriacă - au publicat aceste fotografii în ziarele și pe paginile de internet pe care le dețineau, fără a menționa însă numele autorului sau cu menționarea altui nume decât cel al doamnei Painer în calitate de autor. Unele dintre aceste ziare au publicat, în plus, un portret-robot realizat pe calculator, pe baza uneia dintre fotografii, care simula evoluția feței tinerei fete, dată fiind lipsa unei fotografii mai recente până la prima sa apariție publică.

Doamna Painer a solicitat instanțelor austriece să oblige editurile de presă să înceteze reproducerea și/sau distribuirea fără consimțământul său și fără menționarea numelui său în calitate de autor a fotografiilor și a portretului-robot. Aceasta a solicitat totodată plata unei remunerații adecvate și a unei despăgubiri.

În primul rând, instanțele austriece au solicitat Curții interpretarea art. 6 alin. (1) din Regulamentul nr. 44/2001 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială („Regulamentul 44/2001”), conform căruia un pârât poate fi acționat în justiție, atunci când există mai mulți pârâți, în fața instanței de la domiciliul oricăruia dintre aceștia cu condiția ca cererile să fie atât de strâns legate între ele încât să fie oportună instrumentarea și judecarea lor în același timp pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri

ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor.

În al doilea rând, Curții i s-a solicitat să stabilească dacă Directiva 2001/29/CE privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională („Directiva 2001/29”) conferă o protecție mai redusă a dreptului de autor în cazul fotografiilor portret, dat fiind faptul că acestea ar fi „realiste” și ar oferi posibilități de creație artistică limitate. În plus, instanța austriacă urmărea să afle în ce condiții pot fi utilizate astfel de fotografii de către mass-media fără consimțământul autorului lor, pentru necesitățile unei anchete penale și în ce condiții poate fi citată o operă protejată.

Curtea a arătat mai întâi că dreptul de autor protejează numai obiectele originale, mai precis acelea care sunt considerate o creație intelectuală proprie a autorului lor. Această situație se regăsește în cazul în care autorul a putut să își exprime capacitățile creative cu ocazia realizării operei, făcând alegeri libere și creative, aspect care se poate manifesta în mai multe moduri și la momente diferite pe parcursul realizării fotografiei. Astfel, în stadiul fazei preparatorii, autorul poate alege amplasarea în cadru, poziția persoanei care urmează să fie fotografiată sau lumina. La momentul realizării fotografiei portret, el poate alege încadrarea, unghiul de fotografiere sau atmosfera creată. În sfârșit, cu ocazia dezvoltării clișeului, autorul poate alege dintre diversele tehnici de dezvoltare existente tehnica pe care dorește să o adopte sau poate proceda, dacă este cazul, la utilizarea de programe informatice. Prin aceste alegeri diferite, autorul unei fotografii portret este astfel în măsură să îi imprime operei create „nota personală”. În consecință, o fotografie portret poate fi protejată de dreptul de autor cu condiția ca aceasta să fie o creație intelectuală a autorului, care reflectă personalitatea acestuia și care se manifestă prin alegerile libere și creative ale acestuia făcute cu ocazia realizării fotografiei respective, aspect care trebuie verificat de instanța națională în fiecare cauză. Din momentul în care s-a verificat că fotografia portret în cauză prezintă calitatea unei opere, protecția acesteia nu este mai redusă decât protecția de care beneficiază orice altă operă, inclusiv cea fotografică.

În continuare, Curtea amintește că, potrivit Directivei 2001/29, întinderea protecției dreptului de autor poate fi limitată, cu titlu de excepție, atunci când opera protejată este utilizată pentru scopuri de siguranță publică - de exemplu, în cursul unei anchete penale care urmărește descoperirea persoanei dispărute. În această privință, Curtea arată că numai statele – iar nu editurile de presă - trebuie considerate responsabile și apte să garanteze siguranța publică prin măsuri

adaptate, precum difuzarea unui apel la sprijin pentru efectuarea cercetărilor. Invocarea libertății presei în acest sens nu poate fi primită, deoarece aceasta nu este destinată să protejeze siguranța publică. Totuși, nu este exclus ca o editură de presă să poată contribui în mod punctual la realizarea unui obiectiv de siguranță publică, de exemplu prin publicarea unei fotografii a unei persoane căutate. Această inițiativă a mijloacelor de informare în masă trebuie să se încadreze însă în contextul unei decizii adoptate sau al unei acțiuni desfășurate de autoritățile naționale și trebuie să fie luată în acord și în coordonare cu acestea pentru a evita riscul de a periclita măsurile luate de autoritățile menționate. Curtea a precizat totodată că în cursul unei anchete o fotografie poate fi publicată de către mijloacele de informare în masă fără ca acestea să fi obținut, în prealabil, un apel concret, actual și expres din partea autorităților de siguranță în acest sens.

În sfârșit, în ceea ce privește citarea operelor protejate, Curtea amintește că operele care au fost făcute deja cunoscute publicului în mod legal pot fi citate cu condiția să fie indicată sursa, inclusiv numele autorului, cu excepția cazurilor în care acest lucru se dovedește imposibil. În această privință, Curtea a precizat că faptul că un articol de presă care citează o operă sau un alt obiect protejat nu este o operă literară protejată de dreptul de autor nu împiedică aplicarea acestei dispoziții.

Având în vedere că editurile de presă au invocat faptul că ar fi obținut fotografiile realizate de doamna Painer de la o agenție de presă, dar ar fi întâmpinat dificultăți în identificarea autorului și nu ar fi putut indica numele acestuia pe fotografii, Curtea a considerat că agenția de presă – în măsura în care a intrat în posesia acestor fotografii în mod licit, cu consimțământul autorului – trebuia să comunice editurilor numele autorului. În consecință, editurile erau obligate, la rândul lor, să indice acest nume în ziarele pe care le publică. Totuși, Curtea a precizat că este posibil totodată ca autoritățile naționale austriece să fi fost la originea publicării fotografiilor realizate de doamna Painer. În consecință, într-o astfel de situație și cu condiția ca numele autorului să nu fi fost indicat, se impune numai indicarea sursei acestor fotografii, iar nu și a numelui autorului lor.

Autor

ruxandra.frangeti@tuca.ro

Detalii contact:

Piața Victoriei
Șoseaua Nicolae Titulescu nr. 4-8
America House, aripa de vest, et. 8
Sector 1
București 011141
România

 (40-21) 204 88 90

 (40-21) 204 88 99

 office@tuca.ro

 www.tuca.ro

Disclaimer

Acest material informativ are numai un caracter orientativ. Scopul său nu este de a oferi consultanță juridică cu caracter definitiv, care se va solicita conform fiecărei probleme legale în parte.

Pentru detalii și clarificări privind oricare dintre subiectele tratate în Buletinul Legislativ, persoanele de contact sunt:

Florentin Țuca, Avocat asociat coordonator (florentin.tuca@tuca.ro)

Cornel Popa, Avocat asociat (cornel.popa@tuca.ro)

Cristian Radu, Avocat colaborator coordonator (cristian.radu@tuca.ro)